

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Соколовська Наталя Вікторівна, 1973 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2002 році Донецький інститут внутрішніх справ при Донецькому національному університеті за спеціальністю "Правознавство", здобувачка третього (освітньо-наукового) ступеня вищої освіти ПЗВО «Київський міжнародний університет».

Виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Приватного закладу вищої освіти «Київський міжнародний університет», м. Київ від 09 червня 2025 року №080, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Суббота Анатолія Івановича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри публічного та європейського права ННІ міжнародних відносин та права ПЗВО «Київський міжнародний університет»

Рецензента –

Ткаченка Олександра Валерійовича, кандидата юридичних наук, доцента, професора кафедри теорії права, міжнародного права та приватного права ННІ міжнародних відносин та права ПЗВО «Київський міжнародний університет»

Офіційних опонентів –

Жаровської Ірини Мирославівни, докторки юридичних наук, професорки, професорки кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка»,

Самілик Людмили Олексіївни, кандидатки юридичних наук, доцентки, доцентки кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету

Загрішевої Надії Володимирівни, кандидатки юридичних наук, доцентки, завідувачки кафедри права ВНЗ «Київський університет ринкових відносин»

на засіданні 22 липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Наталі Вікторівні Соколовській на підставі публічного захисту дисертації «Правове регулювання гендерної рівності за законодавством України та Великої Британії» за спеціальністю 081 Право.

Дисертацію виконано у Приватному закладі вищої освіти «Київський міжнародний університет», м. Київ.

Науковий керівник – Олена Сергіївна Бісюк, кандидатка юридичних наук, доцентка, директорка інституту міжнародних відносин та права, ПЗВО «Київський міжнародний університет».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що це дослідження є першою науковою працею, в якій проаналізовано міжнародно-правові механізми регулювання гендерної рівності через систему сукупностей конвенцій, угод та інших міжнародних актів, спрямованих на усунення дискримінації та забезпечення рівних прав і можливостей для осіб незалежно від статі та сформульовано підґрунтя для подальшого

вдосконалення правового регулювання гендерної рівності в Україні з урахуванням досвіду Великої Британії.

Грунтуючись на розв'язанні зазначеного наукового завдання, сформулювали такі висновки і пропозиції:

уперше:

1. теоретично проаналізовано та охарактеризовано генезис розвитку правового регулювання гендерної рівності у Великій Британії;

2. виявлено особливості формування правового регулювання гендерної рівності у Великій Британії;

3. встановлено, що активне застосування міжнародної співпраці для розв'язання проблеми сприяло поліпшенню ситуації щодо гендерної рівності в Україні та Великій Британії. Зокрема, в Україні міжнародна співпраця проявилася у впровадженні міжнародних стандартів через участь у програмах ООН, Раді Європи, ОБСЄ, а також шляхом імплементації положень Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та інших міжнародних актів. У Великій Британії міжнародні зобов'язання, зокрема прийняття норм Європейської конвенції з прав людини, ратифікація численних конвенцій ООН, а також участь у глобальних ініціативах зі сприяння правам людини, стимулювали прийняття базових актів у сфері забезпечення рівності – таких, як: Закон про дискримінацію за статевою ознакою (1975 року), Закон про рівність (2010 року) тощо.

удосконалено:

1. підхід до особливостей розвитку гендерних стереотипів в Україні та Великій Британії з огляду на історичну частину формування гендеру в суспільстві;

2. розуміння сутності понять «гендер», що є конструкцією концептуальною, заснованою на досвіді, що є одночасно індивідуальною та суспільною, крос-культурною та специфічно культурною, фізичною, духовною та політичною; та «гендерна рівність», що містить рівні права, рівні можливості, забезпечення рівних умов для реалізації цих прав та можливостей, а також збалансований стан гендерних відносин, у якому принцип рівних прав і можливостей може бути повністю реалізований;

3. підхід щодо переліку головних ознак, які характеризують гендер та гендерну рівність.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації висновки і пропозиції можуть бути використані в:

- *законотворчому процесі* – з метою узагальнення міжнародно-правової практики з гендерних питань та забезпечення правового підґрунтя для адаптації цієї практики і розробки рекомендацій з удосконалення законів України та інших нормативно-правових актів, що регулюють гендерну рівність;

- *науково-дослідній роботі* – для поглиблення теоретичних розробок і досліджень проблем забезпечення гендерної рівності у правових системах, а також для вдосконалення механізмів імплементації міжнародних стандартів гендерної рівності у національне законодавство України та порівняльного аналізу з правовою практикою Великої Британії (Акт впровадження у освітній процес та науково-дослідну роботу ВНЗ «Київський університет ринкових відносин» № 258 від 17.12.2024р.);

- *освітньому процесі* – під час викладання курсів «Конституційне право», «Порівняльне конституційне право», «Міжнародне публічне право», «Міжнародний захист прав людини», «Теорія і історія прав людини», «Теоретичні та практичні проблеми приватного права» та інших правових спецкурсів, залежно від освітньої спрямованості закладу, у закладах підвищення кваліфікації державних службовців, а також під час підготовки підручників, навчальних посібників, довідкових і методичних матеріалів, монографій, присвячених проблемам забезпечення гендерної рівності, запобігання дискримінації за ознакою статі у сфері публічного управління, трудових відносин, освіти, охорони здоров'я та інших галузях суспільного життя (Акт впровадження у освітній процес та науково-дослідну роботу ВНЗ «Київський університет ринкових відносин» від № 258 17.12.2024р. та Акт впровадження у в освітній процес ПЗВО «Київський міжнародний університет» № 263 від 03.02.2025р.);

- *організаційній та аналітичній роботі* – для розробки і впровадження заходів, спрямованих на забезпечення гендерної рівності в Україні, а також для виявлення причин неефективності окремих нормативно-правових актів у сфері гендерної рівності (Акт впровадження у практичну діяльність ДП "Центр судової експертизи та експертних досліджень" № 27 від 10.02.2025р.);

- *правозахисній діяльності* – для забезпечення точного і правильного застосування міжнародного права та національного законодавства держав та для активізації правозахисної діяльності, а також для вдосконалення форм і методів цієї діяльності;

- *трудовій сфері* – для розроблення механізмів мотивації компаній та суспільства в цілому для створення умов для кар'єрного росту жінок;

- *право-виховній роботі* – для підвищення свідомості суспільства в напрямку розвитку гендерної рівності у країні.

Особистий внесок здобувачки. Усі висновки, узагальнення, припущення, пропозиції, положення новизни, що винесено на захист, і висновки, зроблені в цій дисертації, зробили самостійно, апробували й опублікували одноособово.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертації обговорювались на кафедрі публічно-правових дисциплін Київського міжнародного університету, а також були оприлюднені та обговорювались на таких міжнародних і національних науково-практичних конференціях: XXVII Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційний розвиток університетської науки та освіти: глобальний і національний вимір змін» (Київ, 2022 року); XXVIII Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів, молодих викладачів «Перспективи та інновації студентських наукових досліджень і освітніх систем в умовах воєнного стану» (Київ, 2023 року); XXIX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів, молодих викладачів «Стратегії формування проєвропейських ціннісних орієнтирів у студентському середовищі» (Київ, 2024 року); Міжнародна науково-практична конференція «Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку в умовах воєнного стану» (Київ, 2025); XXX Міжнародна науково-практична конференція молодих учених, аспірантів і студентів «Практико-орієнтований аспект наукових досліджень здобувачів освіти: стан, проблеми, перспективи» (Київ, 2025).

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 267 сторінок, з яких основний текст складає 195 сторінки. Список використаних джерел складає 383 найменування (145 з яких іноземними мовами) на 40 сторінок.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження відображено в одинадцяти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей в наукових фахових виданнях, та шість тез доповідей, оприлюднені на круглих столах міжнародних науково-практичних конференцій, що відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 №44 (зі змінами):

1. Бісюк О. С., Соколовська Н. В., Соколовська П. В. Genesis of development of gender discrimination in Ukraine and Great Britain. *Європейські перспективи* : наук.-практ. журнал. Харків: ЮНЕСКО Соціо, 2021. № 3. С. 175–181.

DOI: 10.32782/EP.2021.3.26.

2. Соколовська Н. В. Вплив війни на формування гендерних відносин у суспільстві. *Юридична Україна*. Київ : Урінком Інтер, 2023. № 3 (243). С. 6–15.

DOI 10.37749/2308-9636-2023-3(243)-1.

3. Соколовська Н. В. Забезпечення гендерної рівності сучасної молоді. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. № 61. С. 15–25.

DOI: <https://doi.org/10.15330/apiclu.61.1.15-1.25>.

4. Соколовська Н. В. Прояви гендерної нерівності в світі. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2024. № 1. С. 21–25. DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v1.2024.4>.

5. Соколовська Н. В. Форми гендерної нерівності в Україні та Великої Британії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 18–25.

DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2024.1.3>.

У дискусії взяли участь голова, рецензент, офіційні опоненти:

Ткаченко Олександр Валерійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри теорії права, міжнародного права та приватного права ННІ міжнародних відносин та права ПЗВО «Київський міжнародний університет»

Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. Необхідно детальніше аргументувати вплив цифровізації на моніторинг і реалізацію гендерної політики, зокрема щодо використання сучасних технологій для збору даних про гендерний розрив в оплаті праці чи випадків гендерно мотивованого насильства.

2. Авторка здійснила якісний ретроспективний аналіз гендерних відносин від радянського періоду до сьогодення. Проте наукова новизна значно зросла б у разі врахування впливу повномасштабного вторгнення РФ в Україну на трансформацію гендерних ролей у сучасному Українському суспільстві.

3. Пропозиція щодо законодавчого закріплення 50% представництва кожної статі у виборчих списках є актуальною і відповідає європейським тенденціям. Водночас доцільно під час захисту пояснити, чому обрано саме 50% обрано як орієнтир, чи не є така пропозиція надмірно радикальною, а також як вона сприятиме підвищенню представленості жінок у політичному житті?

4. Визначення понять «гендер», «гендерна рівність» і «гендерна дискримінація» у підрозділі 1.1 є цілком коректним і концептуально виправданим. Проте обсяг цього підрозділу можна було б зменшити, зважаючи на його ознайомчий характер.

Жаровська Ірина Мирославівна, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри теорії права та конституціоналізму Національного університету «Львівська політехніка»

Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. На наш погляд, під час аналізу проявів гендерної нерівності авторка зосереджується переважно на загальнонаціональному рівні. Такий підхід дозволяє сформулювати концептуальні узагальнення, проте поза увагою залишилися регіональні особливості, які могли б істотно доповнити емпіричну базу дослідження, враховуючи специфіку демографічного складу та соціально-економічного розвитку окремих територій.

2. Дисертація ґрунтовно висвітлює процес імплементації Стамбульської конвенції в Україні та Великій Британії. Однак, на наш погляд, дослідження виграло б від більш детального порівняння відмінностей у національних підходах до реалізації її положень. У контексті компаративного аналізу це дозволило б краще розкрити сутність відповідних правових механізмів.

3. Заслуговує на увагу ініціатива авторки щодо розширення мережі кризових центрів як складової реалізації Стамбульської конвенції в умовах українських реалій. Водночас доцільно було б обґрунтувати, наскільки така модель узгоджується з наявними ресурсними можливостями держави в умовах воєнного стану, а також пояснити механізми забезпечення її стійкості та ефективності

Самілик Людмила Олексіївна, кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права та процесу Державного податкового університету

Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. Авторка коректно оформила список використаних джерел відповідно до міжнародних вимог, зокрема дотрималась правила написання значущих слів з великої літери в англomовних назвах. Водночас звертає на себе увагу наявність окремих винятків, що

потребують виправлення (позиції 30 та 39), де заголовки оформлені за українськими стандартами.

2. У роботі вдало підкреслено значущість скасування в Україні переліку з понад 450 професій, заборонених для жінок. Разом з тим, робота виграла б, якби було проаналізовано, чи стало це рішення кроком до досягнення гендерної рівності та чи спричинили його наслідки конкретні позитивні зміни.

3. Використання таблиць є доречним і сприяє структурованості матеріалу. Водночас, оскільки у тексті наявні численні посилання на таблиці, доцільно було б залишити їх у самому тексті, а не в додатках, щоб уникнути зайвого перевантаження апаратом посилань.

4. Текст містить велику кількість складнопідрядних речень, що вимагають уважного читання. Хоча це не ускладнює розуміння змісту, стиль викладу можна зробити більш лаконічним, не втрачаючи глибини.

Загрішева Надія Володимирівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри права ВНЗ «Київський університет ринкових відносин»

Оцінка позитивна із зауваженнями.

1. Дисертантка зосереджує свою увагу на дискусіях про соціальні наслідки дискримінації та її поділ на «негативну» й «позитивну». "Якщо негативна дискримінація передбачає обмеження прав, то позитивна – спрямована на створення переваг для вразливих груп. Варто додати, що обидва види можуть мати як пряму, так і непряму форму: у першому випадку – це норми права, у другому – усталені соціальні практики." (стор.48) Враховуючи, що Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), 1979 року не дає прямої класифікації форм дискримінації, однак у її положеннях та в практиці Комітету CEDAW виділяються ключові форми дискримінації, які охоплюють різні аспекти правового, соціального та культурного життя, доцільним та логічним було б розкрити прояви наступних видів дискримінації: системної (структурної); множинної (перехресної); дискримінації за ознакою статі в публічному і приватному житті тощо. Очевидним постає питання про те, які прояви свідчать про вищезазначені форми дискримінації, а відтак і розроблення механізму їх усунення. На жаль, на зазначене питання авторкою відповіді в межах здійсненого дослідження не надано;

2. Гендерна рівність, як абсолютно справедливо, зауважує авторка дисертаційного дослідження впливає і проявляється щодо людей обох статей: чоловіків та жінок. Принцип гендерної рівності реалізується щодо всіх груп осіб, незалежно від статі, і визнає дискримінацію щодо чоловіків. Зауважимо, що гендерна дискримінація чоловіків - це випадки, коли особи чоловічої статі зазнають нерівного, обмежувального або несправедливого ставлення на основі своєї статі. У роботі основну увагу приділено дослідженню гендерної рівності жінок, зокрема, при аналізі міжнародного та національного законодавств акцент зроблено на проблемах дискримінації осіб жіночої статі. За наявності кількох прикладів гендерної дискримінації чоловіків у дослідженні, цей аспект розкрито не повною мірою. Для більш цілісного підходу до теми гендерної рівності доцільно додатково розглянути питання дискримінації чоловіків.

3. Авторка приділяє увагу повноваженням омбудсмена (в Україні - Уповноважений Верховної Ради України з прав людини), який відіграє важливу роль у запобіганні та протидії гендерній дискримінації, забезпечуючи контроль за дотриманням принципу рівності у всіх сферах суспільного життя. (стор. 124-126) На відміну від України, де існує єдиний Уповноважений з прав людини, у Великобританії система більш децентралізована. На жаль, авторкою не досліджується питання прав та обов'язків омбудсмена у Великій Британії. Зауважимо, що розкриття цього питання є необхідним як з порівняльною метою (співставлення повноважень в Україні та Великій Британії), так і у світлі наукового дослідження системи інституту омбудсмена у Великій Британії, яка функціонує у вигляді декількох спеціалізованих установ, що виконують функції захисту прав людини.

Суббот Анатолій Іванович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного та європейського права ННІ міжнародних відносин та права ПЗВО «Київський міжнародний університет».

Оцінка позитивна, зауважень немає.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада Приватного закладу вищої освіти «Київський міжнародний університет» присуджує Соколовській Наталі Вікторівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Анатолій СУББОТ

*Зігнано А. Суббот завідувач
вченої ради проф Мохом*